

Załącznik nr 1
do uchwały nr V/27/2011
Rady Gminy Kijewo Królewskie
z dnia 28 marca 2011 r.

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY
W RODZINIE
ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
NA LATA 2011 - 2015**

KIJEWO KRÓLEWSKIE, 2011 R.

I. Teoretyczne podstawy zjawiska przemocy domowej

Przemoc w rodzinie nie zawsze jest łatwa do rozpoznania. Powszechnie przyjmuje się, że jest to działanie:

- intencjonalne i skierowane przeciwko innym członkom rodziny, tzn. jest to zamierzone działanie lub zaniechanie, które ma na celu całkowitą kontrolę nad ofiarami;
- naruszające prawa i dobra osobiste ofiar – sprawca wykorzystując swoją przewagę narusza podstawowe prawa człowieka np. prawo do nietykalności fizycznej, szacunku czy godności;
- wykorzystujące wyraźną asymetrię sił – ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy;
- powodujące ból i cierpienie – sprawca naraża zdrowie i życie ofiar na poważne szkody

Zgodnie z art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przez pojęcie przemocy w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Wyróżnia się następujące rodzaje przemocy:

- 1) *Przemoc fizyczna* – wszelkiego rodzaju działania bezpośrednie z użyciem siły, których rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie, np. popychanie, obezwładnianie, policzkowanie, szczypanie, przytrzymywanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni,
- 2) *Przemoc psychiczna* – prowadzi do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby, wykorzystując mechanizmy psychologiczne np. wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągłe krytykowanie, kontrolowanie, ograniczenie kontaktów z innymi ludźmi, stosowanie gróźb, szantażowanie, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu,
- 3) *Przemoc seksualna* – wmuszanie różnego rodzaju niechcianych zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, np. wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystycznych form współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych,
- 4) *Przemoc ekonomiczna* – prowadzi do całkowitego uzależnienia finansowanego od sprawcy, np. poprzez odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych rodziny, okradanie, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka,
- 5) *Zaniedbanie* – ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Przemoc w rodzinie nie jest czynem jednorazowym. Jej powstanie powoduje cykliczne powtarzanie się.

W cyklu przemocy wobec bliskich wyróżnia się następujące fazy:

- 1) *Faza narastającego napięcia* - początkiem cyklu jest wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe. Przyczyny mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia powodujące dalszy wzrost napięcia. Zaczyna pojawiać się agresja.
- 2) *Faza ostrej przemocy* - następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. W tej fazie najczęściej występuje interwencja, ofiary w afekcie decydują się wezwać pomoc czy złożyć skargę.
- 3) *Faza miodowego miesiąca* - to czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej, że to się więcej nie powtórzy. Ofiary zaś wierzą wbrew zdrowemu rozsądkowi, bo w głębi serca tego właśnie pragną. I nawet jeśli przed chwilą były

gotowe uciec, teraz zostają. Sprawca nie jest w stanie długo pełnić takiej roli, z jakiegoś powodu znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się powtarzać.

Takie cykle mogą trwać przez długie lata. Znajomość ich przebiegu jest niezwykle ważna dla tych, którzy pomagają ofiarom przemocy w rodzinie.

II. PODSTAWY PRAWNE

Podstawą prawną działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie jest:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Rozdział drugi pt. „Wolność, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela”
- 2) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- 3) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.),
- 4) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.)

Według polskich regulacji prawnych przemoc wobec najbliższych jest przestępstwem ściganym z urzędu (art. 207 k.k.). Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu są zobowiązane niezwłocznie poinformować o tym prokuraturę lub Policję. Zaniechanie tego obowiązku może skutkować odpowiedzialnością karną. Każdy, kto poweźmie informację o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 - 2015 zwany dalej programem zgodny jest z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Kijewo Królewskie w latach 2008-2015, w której jednym z kluczowych celów jest przeciwdziałanie zjawiska przemocy w rodzinie.

III. DIAGNOZA

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na władzach publicznych spoczywa obowiązek zapewnienia wszystkim obywatelom równego traktowania i poszanowania ich praw i wolności a także zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

System pomocy społecznej realizując zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej obejmuje wsparciem następujące ilości rodzin:

Liczba rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kijewie Królewskim

Formy udzielanej pomocy	2009 rok	2010 rok
- praca socjalna - poradnictwo - pomoc rzeczowa (obiady, opał, odzież itp. - pomoc pieniężna (zasiłki celowe, okresowe, stałe	248 rodzin, w tym 759 osób w rodzinach	292 rodziny, w tym 878 osób w rodzinach

Źródło: dane GOPS Kijewo Królewskie

Powody udzielanej pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kijewie Królewskim

w 2010 roku

Powody trudnej sytuacji życiowej	2010	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	204	665
Bezdomność	5	8
Potrzeba ochrony macierzyństwa	17	103
w tym wielodzietność	9	67
Bezrobocie	151	451
Niepełnosprawność	47	158
Długotrwała lub ciężka choroba	68	192
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	34	149
w tym	22	71
rodziny niepełne		
rodziny wielodzietne	9	74
<i>Przemoc w rodzinie</i>	2	11
<i>Alkoholizm</i>	9	26
<i>Narkomania</i>	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	6
Zdarzenie losowe	1	3
Sytuacja kryzysowa	1	1

Źródło: dane GOPS Kijewo Królewskie

Do izby wytrzeźwień w roku 2010 odwiezionych zostało 21 osób.

W roku 2009 roku do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kijewie Królewskim wpłynęły 3 Niebieskie Karty, w 2010 roku 4.

IV. ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

- 1) Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175 , poz. 1362 ze zm.).
- 2) Osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:
 - a) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego,
 - b) interwencji kryzysowej i wsparcia,
 - c) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej,
 - d) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
 - e) badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie,
 - f) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.
- 3) Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:
 - a) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
 - b) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
 - c) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
 - d) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych,
- 4) Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym.

V. CELE PROGRAMU

Celem głównym programu jest ograniczenie zjawiska oraz skutków przemocy w rodzinie w gminie Kijewo Królewskie.

Cele szczegółowe:

- 1) Podniesienie kwalifikacji służb społecznych i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy,
- 3) Zapewnienie kompleksowej, specjalistycznej pomocy rodzinom dotkniętym przemocą,
- 4) Zwiększenie skuteczności działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy,
- 5) Monitorowanie i ewaluacja podejmowanych działań.

VI. DZIAŁANIA PROGRAMU

Lp	Zadanie	Działania	Realizator/ realizatorzy
1.	Szkolenia kadry (pracownicy jednostek oświatowych, GOPS, inne służby i jednostki)	Cykliczne szkolenia i warsztaty	Wszyscy realizatorzy programu
		Prowadzenie grup edukacyjnych	GOPS
		Zapewnienie superwizji dla grup zawodowo związanych z profilaktyką i terapią przemocy	GOPS
2.	Edukacja rodziców	Prowadzenie szkoły dla rodziców (kompetencje wychowawcze)	GOPS
3.	Edukacja dzieci i młodzieży	Realizacja programów profilaktycznych w jednostkach oświatowych	GOPS, jednostki oświatowe
4.	Edukacja społeczności lokalnej	Organizowanie kampanii społecznych	GOPS, pozostali realizatorzy programu
		Promocja działań podejmowanych na terenie gminy w zakresie zapobiegania przemocy	GOPS, pozostali realizatorzy programu
		Opracowanie przystępnych informacji na temat procedur ochrony prawnej i wsparcia psychicznego dla ofiar przemocy oraz świadków przemocy	GOPS, pozostali realizatorzy programu
5.	Diagnoza środowiska	Przeprowadzenie diagnozy środowiska pod kątem przemocy (ankiety, wywiady środowiskowe)	GOPS
6.	Wczesna diagnoza problemu	Prowadzenie obserwacji dziecka i jego rodziny na terenie placówek oświatowych i GOPS	Jednostki oświatowe, SPZOZ, GOPS
7.	Opracowanie i wdrażanie planów wychodzenia z kryzysu i monitorowanie efektów	Powołanie zespołu interdyscyplinarnego	Wójt Gminy Kijewo Królewskie
		Opracowanie gminnych procedur interwencyjnych	Zespół interdyscyplinarny
8.	Terapia i wsparcie interwencyjne, prawne, socjalne, psychologiczne, terapeutyczne	Interwencja kryzysowa Praca socjalna Porady prawne Porady medyczne Porady psychologiczne Procedura Niebieska karta Dyżury specjalistów	GOPS, SPZOZ, PK, BPO, Posterunek Policji
9.	Zapewnienie schronienia dla ofiar przemocy	Stworzenie mieszkań chronionych na terenie Gminy Kijewo Królewskie	GOPS
10.	Realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy	Prowadzenie grupy wsparcia dla ofiar	GOPS
		Prowadzenie grupy terapeutycznej dla sprawców	GOPS
		Prowadzenie grupy terapeutycznej dla dzieci z rodzin dotkniętych przemocą	GOPS
11.	Bieżący monitoring podejmowanych działań	Coroczne sprawozdania z realizacji programu przedkładane Radzie Gminy Kijewo Królewskie	GOPS

Użyte skróty:

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kijewie Królewskim

SPZOZ – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kijewie Królewskim,

PK - Punkt Konsultacyjny

BPO – Biuro Porad Obywatelskich

VII. REALIZACJA PROGRAMU

- **Koordynator programu** – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kijewie Królewskim
- **Miejsce realizacji** – gmina Kijewo Królewskie
- **Czas realizacji** – lata 2011-2015
- **Adresaci programu**
 - Ofiary przemocy w rodzinie,
 - Sprawcy przemocy w rodzinie,
 - Rodziny i osoby dotknięte zjawiskiem przemocy w rodzinie,
 - Rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy w rodzinie,
 - Przedstawiciele instytucji i służb, które pracują z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą m.in. pracownicy socjalni, policjanci, nauczyciele i pedagodzy szkolni, pracownicy służby zdrowia, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, kuratorzy sądowi.
- **Zasoby instytucjonalne Gminy i partnerzy**
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kijewie Królewskim,
 - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kijewie Królewskim,
 - Punkt Konsultacyjny,
 - Posterunek Policji w Unisławiu,
 - Placówki oświatowe;
 - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kijewie Królewskim,
 - Organizacje pozarządowe i instytucje kościelne,
 - Biuro Porad Obywatelskich w Kijewie Królewskim.
 - Sąd Rejonowy w Chełmnie,
 - Prokuratura Rejonowa w Chełmnie,
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmnie,
 - Rady sołeckie

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródłem finansowania zadań Programu są środki własne gminy w tym wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Źródłem finansowania mogą być także środki pozyskane z zewnątrz np. w ramach programów.

IX. ZADANIA ZESPÓŁU INTERDYSCYPLINARNEGO I GRUP ROBOCZYCH

- 1) W celu realizacji zadań określonych w niniejszym programie oraz innych zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy powołany zostanie Zespół Interdyscyplinarny, który składać się będzie z przedstawicieli instytucji i organizacji funkcjonujących na terenie gminy Kijewo Królewskie, które w swoich zadaniach zawarte mają przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

- 2) Zespół interdyscyplinarny powołuje wójt gminy.
- 3) Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
- 4) Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:
 - a) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
 - b) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
 - c) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
 - d) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
 - e) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 5) Zespół Interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania indywidualnego problemu związanego z przemocą. Do zadań grupy roboczej należy będzie w szczególności:
 - a) opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie;
 - b) monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy zamieszkujących na terenie gminy Kijewo Królewskie,
 - c) dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

X. PRZEWIDYWANE EFEKTY I REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU

1. Zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla ofiar przemocy.
2. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie, w tym spadek liczby rodzin, w których podejmowano interwencje wielokrotnie.
3. Pogłębienie wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej – stała edukacja.
4. Zbudowanie systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą

XI. MONITORING I EWALUACJA

W celu zapewnienia prawidłowej realizacji zadań określonych w programie prowadzony będzie monitoring realizowanych działań. Program podlegać będzie rocznej i końcowej ewaluacji.

XII. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Koordynację programu powierza się kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kijewie Królewskim.
2. Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kijewie Królewskim przygotowuje sprawozdanie z realizacji programu i przedstawia je Radzie Gminy Kijewo Królewskie do końca I kwartału po roku, którego sprawozdanie dotyczy.